

ĐANRIKO KAROFILJO
PRIVREMENA SAVRŠENSTVA

**NASLOV ORIGINALA:
GIANRICO CAROFIGLIO
LE PERFEZIONI PROVVISORIE**

**© 2010 BY GIANRICO CAROFIGLIO
FIRST ITALIAN EDITION SELLERIO EDITORE PALERMO**

**Izdavač:
Imprimatur d.o.o.
Mladena Stojanovića 4
Banja Luka
info@imprimatur.ba**

Za izdavača: Boris Maksimović

Lektura: Sonja Lero Maksimović

Dizajn korica: Damir Omić

Grafička priprema: Sonja Lero Maksimović

Štampa: Skandi s.p.

Za štampariju: Mladen Spasojević

Tiraž: 500

Godina: 2020.

ISBN: 978-99976-907-9-1

Izdavanje ove knjige finansijski je podržalo
Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske.

Đanriko
Karofiljo

PRIVREMENA
SAVRŠENSTVA

preveo:
Boris Maksimović

JEDAN

SVE JE POČELO bezazlenim telefonskim pozivom jednog starog druga s fakulteta.

Sabino Forneli je advokat parničar. Kad neki njegov klijent ima problem krivične prirode, on zovne mene, proslijedi mi slučaj i ne želi više da zna za njega. Kao i mnogi drugi advokati parničari i on vjeruje da su sudnice krivičnih sudova ozloglašena i opasna mjesta i radije se drži dalje od njih.

Jednog martovskog popodneva, dok sam se bavio nekom žalbom koju je narednog dana trebalo da izložim pred Kasacionim sudom, Sabino Forneli me nazvao. Prošlo je više mjeseci kako se nismo čuli.

„Ćao, Gverijeri, kako si?”

„Dobro, a ti?”

„Kao i uvijek. Sin mi je otišao na tromjesečno školovanje u Ameriku.”

„Krasno. Odlična ideja, imaće čega da se prisjeća.”

„Imaću bogami i ja čega da se prisjećam. Otkako je otišao, moja žena me ubija svojom nervozom, a i ja sam na korak da poludim.”

Nastavili smo tako još koju minutu da ćaskamo, a onda smo prešli na stvar. Imao je dvoje klijenata koji su htjeli sa mnom popričati o nečemu veoma osjetljivom, ali i hitnom. Spustio je glas kad mi je rekao *hitno* i *osjetljivo* na način koji mi se učinio pomalo

smiješnim. Najteži slučaj koji mi je do sada prebacio bio je jedan dramatični događaj sa uvredama, udarcima i provalom.

Uostalom, uzevši u obzir prethodne slučajeve, nisam previše naginjao ka tome da ozbiljno shvatim osjetljivost i hitnost slučajeva koje mi je prebacivao Sabino Forneli.

„Sabino, sutra idem u Rim i ne znam u koliko sati se vraćam. Prekosutra je subota, tako da im možeš reći da dođu – bacih jedan brz pogled na raspored – u ponedjeljak naveče nakon osam. O čemu se radi?”

Usljedila je kratka pauza.

„U redu je nakon osam. Ali doći ću i ja s njima, pa ćemo ti zajedno objasniti. Bolje je tako, zbog čitavog niza razloga.”

Sad je došao red na mene da napravim pauzu. Nije mi se nikada desilo da Forneli dolazi u pratnji klijenata koje mi je prebacivao. Malo je falilo da ga pitam koji su to dobri razlozi zbog kojih mi nije mogao nagovijestiti ništa preko telefona, ali nešto me je zadržalo. Rekoh da je to u redu, vidjećemo se kod mene u ponedjeljak u pola devet i završismo razgovor.

Ostao sam tako par trenutaka razmišljajući o čemu bi moglo da se radi. Nisam došao ni do kakvog odgovora i na kraju sam se vratio svojoj žalbi Kasacionom sudu.

DVA

SVIĐA MI SE odlazak u Kasacioni sud. Sudije su skoro uvijek pripremljene, rijetko se desi da neko spava tokom ročišta, predsjednici vijeća, uz dužne izuzetke, uglavnom su ljubazni, čak i kad ti traže da govoriš kratko i da ne gubiš previše vremena.

Za razliku od onog što se dešava u osnovnim i apelacionim sudovima, u Kasacionom čovjek stiče utisak jednog uređenog svijeta i pravde koja funkcioniše. Radi se samo o utisku, jer svijet *nije* uređen i pravda *ne* funkcioniše. Ali je utisak lijep. Zbog toga sam obično dobro raspoložen kad treba zbog nekog predmeta da idem u Kasacioni sud, čak i kad zbog toga moram da ustanem rano ujutro.

Bio je lijep dan, hladan i svijetao. Avion je, oborivši moja banalna predviđanja, krenuo i stigao na vrijeme.

Tokom vožnje taksijem od aerodroma do suda desilo mi se jedno jedinstveno iskustvo. Auto je taman krenuo kada sam na suvozačevom sjedištu primijetio desetak nagomilanih knjiga u džepnim izdanjima. Kad u nekoj kući vidim knjige, odmah se zainteresujem, a kamoli ako ih vidim u taksiju, koji baš i nije mjesto gdje se one obično mogu naći. Bacih pogled na naslovnice. Bilo je tu par krimića najniže sorte, ali isto tako i Simonova *Svjetla u noći*, Fenoljevo *Jedno privatno pitanje*, pa čak i jedna Lorkina zbirka pjesama.

„A otkud vam sve te knjige tamo?”

„Čitam ih između jedne i druge vožnje.”

Tačno. Hladan odgovor na idiotsko pitanje. Šta se radi s knjigama? Čitaju se.

„Znate, pitao sam vas to jer nije baš da se... često zateknem knjige, toliko knjiga, u taksiju.”

„Ali to nije istina. Mnogo mojih kolega voli čitati.”

Pričao je skoro bez akcenta i činilo se da brižno bira riječi. Izgledalo je da njima obazrivo barata, kao da su nježni, ali i pomalo opasni predmeti. Oštrice.

„Naravno, mogu misliti. Ali vi baš imate pravu biblioteku.”

„To je zato što volim da čitam više knjiga istovremeno. Zavisno o raspoloženju. Zbog toga ih imam više različitih. Onda neke završim, one tako ostanu u autu, pa se stvori mala gomila.”

„I ja volim da čitam više knjiga istovremeno. Šta sada čitate?”

„Jedan Simenonov roman. Sviđa mi se jer se jedan dio radnje dešava u autu, a ja sam uvijek u autu. Imam osjećaj da ga zbog toga bolje razumijem. A tu su i Lorkine pjesme. Poezija mi se jako sviđa, iako je zahtjevnija. A onda, kada sam umoran, čitam ovo ostalo.” Pokazao je jedan od onih komercijalnih krimića. Nije rekao ni ime autora ni naslov knjige i učini mi se da je to pošteno. Učinilo mi se da je čitava jedna estetika, precizna, oštra i ubjedljiva, stajala iza načina na koji mi je opisao svoja trenutna čitalačka iskustva i njihovu implicitnu hijerarhiju. To mi se svidjelo. Pokušao sam da mu vidim lice, malo krišom iz profila, malo u odrazu iz retrovizora. Mogao je imati nekih trideset pet godina, bio je blijed i imao je trag neke stidljivosti u očima.

„A otkud ta strast prema čitanju?“

„Ako vam ispričam, nećete vjerovati.“

„Ispričajte mi.“

„Sve do svoje dvadeset osme godine nisam uzeo knjigu u ruke, osim onih u školi. Ali morate znati da sam imao jednu manu: mucao sam. Ali baš sam jako mucao. Znaite, to je nešto što vam može uništiti život.“

Klimnuh glavom. A onda sam se sjetio da me ne može vidjeti, bar ne dobro.

„Da, vjerujem da mogu zamisliti. Ali vi sjajno govorite“, rekoh mu. I ponovo sam mislio na opreznost i obazrivost kojom je baratao riječima.

„U jednom trenutku nisam više mogao. Otišao sam do logopeda i pohađao kurs da se izliječim od mucanja. A na tom kursu su nam davali da čitamo knjige naglas.“

„I tako ste počeli?“

„Da. Otkrio sam knjige. Onda sam nastavio kad se kurs završio. Kažu da se u životu ništa ne dešava slučajno. Može biti da sam mucao upravo zato da otkrijem knjige. Ne znam. No, moj život se od tada u potpunosti promijenio. Ne uspijevam više ni da se sjetim kako su mi prije prolazili dani.“

„Pa to je sjajna priča. Volio bih kad bi se nešto slično dogodilo i meni.“

„U kom smislu? Ne volite da čitate.“

„Ne, ne, ja baš volim da čitam. To je možda stvar koja mi se i najviše sviđa. Mislio sam da bih volio doživjeti neku nevjerovatnu promjenu, kao što se dogodilo vama.“

„Ah, razumijem“, reče. A onda smo ćutali dok je auto klizio trakom za sredstva javnog prevoza u Ulici Ostiense.

Stigosmo do Trga Kavur bez i jednog jedinog zastoja. Moj čitalački prijatelj taksista se zaustavio,

ugasio motor i okrenuo se prema meni. Mislio sam da će mi reći koliko mu dođem pa sam krenuo rukom ka novčaniku.

„Ima jedna rečenica Pola Valerija...”

„Da?”

„Kaže, više ili manje, ovako: Najbolji način da ostvarimo svoje snove je da se probudimo.”

Gledali smo se par trenutaka. U očima tog čovjeka bilo je nešto složenije od stidljivosti. Kao neka naviknutost na strah i disciplina kako da njim upravlja jer zna da je bio i da će uvijek biti tu, u zasjedi. Vjerujem da je u mojim očima bilo neke začuđenosti. Upitah se da li sam ikada čitao nešto Valerijevo. Nisam bio siguran.

„Pomislio sam da bi vas ova rečenica mogla nadahnuti zbog onoga što ste rekli maloprije. O promjeni. Ne znam da li se drugima dešava isto, ali ja imam želju da podijelim ono što čitam. Kad ponovim neku rečenicu koju sam pročitao, pojam ili pjesmu, čini mi se kao da sam im i ja pomalo autor. I to mi se mnogo sviđa.”

Zadnje riječi je izgovorio skoro kao da se izvinjava. Kao da je odjednom shvatio da bi mogao ispasti nametljiv. Zato sam požurio da mu odgovorim.

„Hvala. Dešava se i meni, još otkako sam bio dječak. Ali nikad nisam bio u stanju da to tako dobro kažem.”

Prije nego što sam izašao iz auta, dadoh mu ruku i dok sam odlazio da radim svoj advokatski posao, pomislih da bih radije ostao tu da pričam o knjigama i drugim stvarima.

Došao sam ranije bar sat vremena. Parnicu sam jako dobro poznao, nije bilo potrebe da ponovo

prolazim kroz dokumente, pa sam odlučio da malo prošetam. Prešao sam Tibar preko mosta Kavur. Voda je bila žutozelena, bacala je svjetlucave odraze kao živa i izazivala radost. Okolo je bilo malo ljudi, malo prigušene automobilske buke i nejasnih glasova u pozadini. Preplavio me osjećaj, jak i predivno besmislen, nekog veličanstvenog mira priređenog samo za moju ličnu upotrebu. Neko je rekao da nas časovi sreće hvataju na prepad, a ponekad – često – uopšte ih ne primijetimo. Tek naknadno otkrijemo da smo bili srećni, a to je jedna prilično glupa stvar. Dok sam išao prema Ari Pacis, u svijest mi je došlo sjećanje od prije mnogo godina.

Sa dvojicom prijatelja spremao sam zadnje ispite, taman prije diplomiranja. Postali smo prijatelji upravo zato što smo učili zajedno, što smo diplomski pisali na isti način i što smo diplomirali u istom roku. To su stvari koje ujedinjuju ljude, bar nakratko, u određenim trenucima. U stvarnosti, bili smo dosta različiti i istinski zajedničkih stvari među nama bilo je zaista malo. Prije svega, kad je riječ o planovima za budućnost, u smislu da su oni imali neke planove, a ja nisam. Oni su se upisali na pravo jer su htjeli biti sudije, bez ikakve sumnje i krajnje odlučno. Ja sam se upisao na pravo jer nisam znao čim bih se bavio.

Imao sam pomiješana osjećanja kad je riječ o toj odlučnosti. Dio mene je to posmatrao sa snishodljivošću. Činilo mi se da moji prijatelji imaju ograničenu perspektivu i osrednji san. Dio mene im je zavidio zbog tih bistrih perspektiva i jasnih vizija željene budućnosti. Bilo je to nešto što nisam najbolje razumijevao, nešto što mi je izmicalo, ali mi se isto tako činilo umirujućim. Protivotrov blagoj anksioznosti koja je pratila moju zamućenu viziju svijeta.

Odmah nakon diplomiranja, ne uzevši čak ni pravi odmor, oni su počeli da se žestoko spremaju za konkurs. Ja sam se počeo žestoko zajebavati. Posjećivao sam jednu advokatsku kancelariju koja se bavila građanskim parnicama, a imala nikakav profit, maštao sam o nekakvim kursevima na stranim univerzitetima, razmišljao da se posvetim pisanju jednog romana koji će promijeniti moj život i živote svojih brojnih čitalaca, a od kojeg sam, srećom, odustao. U svakom slučaju, bio sam konkretan tip sa jasnim idejama.

I upravo u svjetlu tih jasnih ideja, kada je raspisan konkurs za sudije, iznenada sam odlučio da se prijavim. U trenutku kada sam to rekao Andrei i Serđu, osjetio sam neku čudnu, blagu nelagodu među nama. Pitali su me šta sam imao na umu s obzirom na to da nisam uzeo knjigu u ruke otkako sam diplomirao i oni su to dobro znali. Ja sam rekao da ću učiti tokom tri naredna mjeseca, koliko je ostalo do pismenog dijela ispita, i da bih pokušao. Možda ću, učeći za taj konkurs, shvatiti šta da radim sa svojim životom.

Stvarno sam pokušao da učim tokom tih nekoliko mjeseci, tiho gajeći nadu da će sudbina umiješati svoje prste, da će se desiti neka prečica, neko magično rješenje. San svih bitangi.

A onda, jednog februarskog jutra, usred glupih osamdesetih godina, Andrea Kolajani, Serđo Karofiljo i Gvido Gverijeri krenuše za Rim starim „alfasudom” Andreinog oca kako bi prisustvovali polaganju pismenog dijela ispita za sudijske pripravnike.

Od tog putovanja sjećam se samo ponekih kadrova – odmorišta na putu, kafa, puš i piš pauza, pola sata impresivne i nasilne kiše usred Apenina – ali u cjelini pamtim osjećaj lakoće i odsustva odgovornosti. Učio

sam, nešto malo, ali nisam se istinski posvetio tom poduhvatu kao moji prijatelji. Nisam imao ništa da izgubim i ako ne prođem, niko neće moći da kaže da je to bio neuspjeh.

„Ali ti, Gverijeri, šta ti ideš da radiš?“, opet me je u jednom trenutku upitao Andrea, nakon što je stišao zvuk. Slušali smo jednu kasetu koju sam pripremio za ovo putovanje. Na njoj su bile *Have you ever seen the rain, I don't wanna talk about it, Love letters in the sand, Like a rolling stone, Time passages*, a kada mi je Andrea postavio to pitanje, vjerujem da je Bili Džozel svirao *Piano man*.

„Ne znam. Pokušaj, igra, šta ja znam. Naravno, sve i da uspijem, ne bih na posao sudije gledao kao na misiju. Ja nemam vaš sveti žar.“

Bila je to jedna od onih tipičnih fraza koje bi iznervirale Andreu zato što je pogađala pravo u centar.

„Ma šta koji kurac govoriš? Kakav sveti žar? I kakve veze misija ima s tim? Ja imam želju da se bavim ovim poslom, privlači me, vjerujem da će mi se sviđati, da bi mi se mogao svidjeti – ispravi se odmah da ne urekne – i mogao bih napraviti nešto korisno“, reče Andrea.

„I ja isto. Vjerujem da se društvo i svijet mijenjaju odozdo. Mislim da ako neko radi kao sudija, pod uslovom, naravno, da to dobro radi, doprinosi tome da se svijet promijeni. Da se očisti od korupcije, kriminala, od truleži“, dodade Serdo.

Njegovih se riječi najbolje sjećam i kad ponovo razmislim, izazivaju mi dvojaka osjećanja, nešto na pola puta između raznježenosti i zaprepašćenja, jer su te naivne težnje završile u smrtonosnim pukotinama života.

Krenuo sam da odgovorim, ali sam onda zbu-
njeno pomislio da na to nemam pravo, jer sam bio
tamo kao prestupnik među njihovim snovima. Tako
sam samo slegnuo ramenima i pojačao zvuk na kase-
tašu, baš u trenutku dok se stišavao glas Bilija Džoela
i počinjao Kridens Klirvoter Rivajval *Have you ever
seen the rain*. Napolju se upravo završila oluja.

Konkurs je predviđao tri pismena ispita: građan-
sko, krivično i upravno pravo, čiji je red bio drugačiji
od slučaja do slučaja.

Počelo je sa upravnim pravom: bila je neka
tema o kojoj nisam znao apsolutno ništa pa sam se
nakon tri sata povukao, ostavljajući tako svoja skri-
vena i besmislena nadanja. Nije bilo suđeno da mi se
tih dana otvore klizna vrata kojima se ulazi u svijet i
ostadoh tako u čekaonici. Ostao sam tamo još dosta
dugo.

Par puta, u godinama koje će doći i proći, pitao
sam se kako bi izgledao moj život da sam nekom
čudesnom igrom sudbine prošao na tom konkursu.

Odselio bih se iz Barija, postao bih druga osoba
i ne bih se više vratio. Kao što se desilo Andrei Kola-
janiju, koji je prošao na konkursu, otišao daleko da
bude sudija, ali je onda morao da revidira svoje ideje
o mogućnosti da sam može promijeniti svijet.

Serđo Karofiljo nije uspio. Ako je to uopšte bilo
moguće, želio je čak i više od Kolajanija da postane
sudija, ali nije uspio da prođe pismene ispite. Pokušao
je još jednom i onda još jednom, sve dok nije iscr-
pio tri zakonom predviđena pokušaja. Nismo se više
viđali kada sam čuo da je pao treći i posljednji put, ali
nisam mogao da ne pomislim na osjećaj poraženosti
i neuspjeha koji mora da je osjećao. Onda je upoznao
ćerku nekog industrijalca iz pokrajine Veneto, oženio

se njom i otišao da živi negdje u blizini Roviga, da radi sa puncem i da u magli davi svoju ogorčenost i puste snove. A možda se to sve samo meni čini. Možda je srećan i bogat i to što nije postao sudija je bila sreća njegovog života.

Ostao sam u Rimu nakon što sam se povukao sa konkursa. Soba u pansionu je bila plaćena za tri dana, tj. za period tokom svih pismenih ispita. I tako, dok su se moji prijatelji borili sa krivičnim i građanskim pravom, ja sam neočekivano dobio najljepši rimski odmor u svom životu. Pošto nisam imao ništa da radim, provodio sam vrijeme u dugim šetnjama, kupovao knjige u pola cijene, izležavao se na klupama u parku Vila Borgeze, čitao, pa čak i napisao nekoliko stravično loših pjesama koje su srećom izgubljene. Na Španskim stepenicama sam se sprijateljio sa dvjema prekomjerno teškim djevojkama iz Amerike, pojele smo zajedno picu, ali sam odbio poziv da ostatak večeri provedemo u njihovom stanu jer mi se učinilo da sam primijetio pogled uzajamnog razumijevanja između njih dvije i računajući da svaka od njih mora imati između osamdeset i devedeset kila, pomislio da je dobro imati povjerenja, ali da je bolje nemati ga.

Svijet je vrvio od beskonačnih mogućnosti tog toplog i neočekivanog rimskog februara dok sam lebdio između *nema više* mog mladićkog života i *nema još* mog života odraslog muškarca. Bila je to tanka traka, euforična i privremena. Bilo je lijepo biti na toj traci. A savršeno je samo ono što je privremeno.

Sjetih se svega ovoga u tom trenutku, koji mi se, nekom čudnom alhemijom, učini zaustavljen i sladak kao i dani od prije dvadeset godina. Preplavi me besmisleni i uzbudljivi osjećaj da će se traka uskoro

premotati i da za mene uskoro dolazi neki novi početak. Bio je to samo drhtaj, vibracija. Ali lijepa.

Onda se sjetih da je već deset sati, rekoh sebi da ću zakasniti i brzo krenuh nazad preko Trga Kavur.

TRI

KAD SE IDE u Kasacioni sud, prvo se prolazi kroz salu sa togama.

Toga je obavezna na ročištima pred sudom, ali, osim rimskih advokata, skoro niko ne nosi svoju, pa je onda treba iznajmiti, kao da je scenska garderoba ili karnevalska odežda.

Kao i uvijek, ispred sale za toge stvorio se mali red. Pogledao sam okolo u potrazi za nekom poznatom facom, ali nisam vidio nikoga koga sam poznavao. Ali zato je baš ispred mene bio tip koji je izgledao kao konačni rezultat ponovljenih i upornih parenja među krvnim srodnici-ma. Imao je crne i veoma guste obrve, kosu ofarbanu u neko uznemirujuće plavo sa crvenim nijansama, vidno isturenu donju vilicu i zeleni sako kroja koji je izdaleka podsjećao na tirolski. Zamislio sam njegovu sliku nakon hapšenja u nekim dnevnim novinama ispod naslova *Razbijena banda pedofila* ili na izbornom plakatu, praćenu jednim lijepim rasističkim sloganom.

Iznajmio sam svoju togu i uložio svjesni napor da je ne pomirišem, što bi mi izazvalo blagi osjećaj gađenja tokom cijelog jutra. Kao i uvijek, pomislio sam na to koliko ju je samo advokata nosilo i koliko je priča prošlo kroz njihove ruke. A onda, kao i uvijek, rekoh sebi da je to banalna pomisao i krenuh prema sali u kojoj je zakazano ročište.

Moj pretres je bio među prvima i nekih pola sata nakon početka došao je red i na mene.

Sudija izvjestilac je u par minuta ispričao istoriju procesa, naveo razloge zbog kojih je moj klijent bio osuđen i na kraju objasnio zbog čega smo se žalili.

Optuženi je bio mlađi sin jednog poznatog stručnjaka iz Barija. U vrijeme dešavanja, što znači prije skoro osam godina, upisao se na pravo, ali sa krajnje oskudnim rezultatima. Mnogo više uspjeha imao je u dilanju kokaina. Poznavali su ga svi oni koji su u određenim krugovima imali želju ili potrebu za kokainom, a povremeno i za drugim supstancama. U svom poslu bio je precizan, tačan i pouzdan. Dostavljao je na kućni prag pa tako njegovi imućniji klijenti nisu morali da se bave nečim tako očito neukusnim kao što je ići okolo i tražiti dilere.

U jednom trenutku – s obzirom na to da su ga svi poznavali, kao i to čim se bavi – primijetili su ga i karabinjeri. Prisluškivali su mu telefon i pratili ga par sedmica, a onda su mu u pravo vrijeme pretresli kuću i garažu. Baš u garaži pronašli su skoro pola kile izvrsnog venecuelanskog kokaina. Isprva se branio govoreći da droga nije njegova, da su u garažu imali pristup i ostali stanari, te da je ta roba mogla biti bilo čija. Onda su mu pustili telefonske razgovore i on je napokon, na nagovor svog advokata – tj. mene – odlučio da iskoristi svoje pravo da ne odgovara. Bio je to klasični slučaj u kojem bi bilo kakva naredna izjava bila iskorištena protiv njega.

Nakon par mjeseci u pritvoru odredili su mu kućni pritvor, a nešto više od godinu dana nakon hapšenja pustili su ga sa zabranom napuštanja mjesta boravka i obavezom redovnog javljanja u policiju. Proces je imao svoj tok, a strategija odbrane, kad se

odbiju ćaskanja, bila je zasnovana na jednom zakonskom izuzetku o nedopuštenosti upotrebe mjera prisluškivanja. Da je moj prigovor bio prihvaćen, optužnica bi bila mnogo slabija.

Prigovor o nedopuštenosti upotrebe mjera prisluškivanja izjavio sam pred prvostepenim sudom. Odbili su to, osudivši mog klijenta na deset godina zatvora i nesrazmjernu novčanu kaznu. Iznio sam taj prigovor i pred apelacionim sudom. Ponovo su mi to odbili, ali su ovaj put bar smanjili kaznu.

Ponovio sam taj prigovor i pred Kasacionim sudom i tog jutra sam bio tamo kako bih svom klijentu – koji je u međuvremenu pronašao pravi posao, ženu i čak dobio sinčića – posljednji put pokušao da obezbijedim umjeren broj godina u zatvoru, pri tome, takođe, uzimajući u obzir i pomilovanja, prijevremena puštanja i slične stvari. Na pretresu u Kasacionom sudu obično nema publike, sale za rasprave imaju neku svoju apstraktnu uzvišenost i iznad svega raspravlja se isključivo o pravnim pitanjima: brutalna dosljednost činjenica kojima se bave krivični procesi ostaje van ovih prigušenih sudnica.

Dakle, ostvareni su svi uslovi kako bi konačna odluka i sva ta situacija bili lišeni emotivnog tereta koji obično nose ti procesi.

Ali nije bilo tako, zbog jednog krajnje preciznog razloga.

Kada stigneš do Kasacionog suda, najbliži si kraju procesa. Jedan od ishoda pretresa jeste i da sud odbije žalbu. A ako sud odbije žalbu na presudu, onda se može desiti da je naredni korak za tvog klijenta odlazak u zatvor na odsluženje kazne.

Zbog toga je ono što će se desiti u Kasacionom sudu u veoma maloj mjeri apstraktno. Ta blizina

pretvara prorijedenost u sudnici i u pretresu u dramatičan predznak nečega gustog i često užasnog.

Javni tužilac je tražio da se moja žalba odbije. Govorio je kratko, ali se vidjelo da je proučio predmet i da ga nije uzeo zdravo za gotovo. Efikasno je napao osnovanost mojih argumenata, a ja sam pomislio da bi me to ubijedilo i da bih odbio žalbu kad bih bio na mjestu sudija.

Onda se predsjednik okrenuo meni: „Advokatu, vijeće je pročitalo vašu žalbu, kao i propratni podnesak uz nju. Vaša tačka gledišta je jasno iznesena. Tokom diskusije bih vas zamolio da se držite osnovnih aspekata ili pitanja o kojima nije bilo riječi u žalbi ili podnesku.”

Veoma ljubazno i veoma jasno. Požuri, molim te, i potrudi se da ne ponavljaš ono što već znamo, a pogotovo da nam ne trošiš vrijeme.

„Hvala, predsjedniče. Potrudiću se da budem veoma kratak.”

I stvarno sam bio veoma kratak. Prisjetio sam se zbog kojih razloga ona prislušivanja treba da budu proglašena nedopuštenima kako bi se presuda ukinula i za nešto više od pet minuta sam završio. Predsjednik mi je zahvalio što sam održao obećanje o kratkoći, ljubazno me otpustio i pozvao naredni slučaj. Odluka će stići poslije podne. U Kasacionom sudu praksa je sljedeća: diskutuje se o svim žalbama i tek na kraju sudije odlaze da vijećaju. Izlaze, nekad tek u kasno poslijepodne, i čitaju odluke jednu za drugom. Po pravilu ih čitaju u praznoj sudnici jer niko nema želju da satima čeka po hodnicima između uznemirujućeg mermera i zvuka izgubljenih koraka. Za advokate, pogotovo za one koji kao ja dolaze van Rima, stvar funkcioniše ovako: obratiš

se sudskom službeniku, zamoliš ga da te informiše o ishodu tvog slučaja, pružiš mu savijeni list sa svojim brojem telefona i novčanicom od dvadeset evra u sredini.

Onda odeš i od tog momenta se trzaš na svaki zvuk telefona, jer bi to mogao da bude službenik koji će te birokratskim tonom obavijestiti o ishodu procesa.

Desilo se dok sam bio na aerodromu, taman prije nego što ću se ukrcati i ugasiti telefon.

„Advokat Gverijeri?”

„Da?”

„Ishod vašeg procesa. Sud je odbacio, uz obavezu plaćanja troškova. Ugodno veče.”

Ugodno veče, rekoh i ja u telefon koji je zanimio jer je onaj već bio prekinuo i zvao nekog drugog kako bi mu dostavio njegovu ličnu kaznu na osnovu skromne uplate.

U avionu sam pokušao da čitam, ali bez uspjeha. Mislio sam na to kako ću morati svom klijentu saopštiti da će u roku od par dana morati otići u zatvor i tamo ostati par godina. To mi je izazvalo neku neprijatnu tugu ujedinjenu s nekom vrstom poniženosti.

Znam. Bio je diler, dakle kriminalac, i da nije bio uhvaćen, možda bi nastavio da se bavi tim poslom i da uživa u njegovim plodovima. Ali u tih par godina, između hapšenja i presude Kasacionog suda, postao je neko drugi. Eto, bilo mi je nepodnošljivo to što je prošlost tako iskočila u aseptičnom i okrutnom obliku presude Kasacionog suda i izmasakrirala sve ovo.

S toliko godina distance, činilo mi se da je to pravo nasilje. I koliko god bilo besmisleno, još manje se neko mogao okriviti za to.

Usnuo sam laganim i bolesnim snom razmišljajući o ovim stvarima. Kada sam ponovo otvorio oči, svjetla grada su već bila veoma blizu.

ČETIRI

NAKON ŠTO SAM došao kući, telefonirao sam svom klijentu i pokušao da ignorišem debelu tišinu koja se stvorila između nas kad sam mu saopštio vijesti. Pokušao sam da ignorišem cijeli život koji se cijepao u toj tišini i nakon što sam prekinuo, pomislio sam da postajem prestar za ovaj posao.

Onda sam pokušao da večeram ono što je bilo u frižideru, ali u stvarnosti sam samo istresao u sebe cijelu bocu crljenka od 14,5 procenata. Spavao sam malo i slabo i cijeli vikend je bio jedan spori, naporni i sivi prelaz. U subotu sam otišao u kino, pogriješio s filmom i na izlazu shvatio da me čeka pedantna i neumoljiva kiša. Nastavila se tokom cijele nedjelje, koju sam proveo u kući čitajući, ali pogriješio sam i sa knjigama i najbolja stvar tog dana bilo je par starih epizoda serije *Happy days* na jednom satelitskom kanalu.

Kada sam u ponedjeljak ujutro ustao i pogledao kroz prozor, vidio sam da između oblaka prosijava malo sunca i bio sam zadovoljan što je taj vikend prošao.

Proveo sam cijelo jutro na sudu, između beznačajnih ročišta i krugova po kancelarijama.

Po podne sam otišao u svoju kancelariju. Moju novu kancelariju. Bila je spremna za upotrebu već više od četiri mjeseca, ali svaki put kad bih gurnuo teška

blindirana vrata koja je arhitekta tražio da se postave, osjetio bih isti osjećaj izmještenosti. I svaki put bih sebi postavio isti niz pitanja. Gdje sam se to kog vraga našao? I iznad svega, ko me je nagovorio da se iz stare, udobne i male kancelarije preselim na ovo otuđeno mjesto, koje se nekako hemijski osjeti na plastiku, drvo i kožu?

Zapravo, postojalo je nekoliko jako dobrih razloga za to premještanje. Prije svega, Marija Tereza je konačno diplomirala pravo i pitala me da nastavi dolaziti u kancelariju, ali kao advokatski pripravnik, a ne kao sekretarica. Tako se rodila potreba da nađem nekog drugog ko bi se bavio sekretarisanjem. Primio sam jednog gospodina od šezdesetak godina zvanog Paskvale Mačina, koji je dugo godina radio kod jednog mog starijeg kolege, a onda ostao bez posla kada je ovaj kolega umro.

Otprilike u istom periodu jedan moj prijatelj i univerzitetski profesor pitao me je da primim njegovu ćerku, koja je željela da se bavi krivičnim pravom. Položila je već advokatski ispit, ali se uvijek bavila građanskim pravom u očevoj kancelariji i shvatila je da joj se nimalo ne sviđa.

Konsuelo je usvojena ćerka i dolazi iz Perua. Ima tamno i bucasto lice sa obrazima koji joj na prvi pogled daju pomalo smiješan izgled, kao u hrčka. Ali ako u određenim trenucima ukrstiš pogled s njom, shvatiš da smiješno nije baš najadekvatnija riječ koja je opisuje. Konsueline crne oči, u tim trenucima, kada prestane da se osmjehuje, šalju jednu jako jednostavnu poruku – da biste me natjerali da se prestanem boriti morate me ubiti.

Primio sam je i već u roku od par mjeseci smo prešli sa dvoje na četvoro zaposlenih u kancelariji, koja je i prije bila malena, a sada je postala neuslovna.

Morao sam potražiti novu. Našao sam jedan veliki stan u starom gradu, veoma lijep, ali je tražio renoviranje od početka do kraja. Renoviranja volim otprilike kao i rektalnu neuralgiju. Našao sam jednog arhitektu koji je umislio da je umjetnik i nije želio da se zamara mišljenjem naručioca posla ili banalnim pitanjima kao što je cijena materijala i namještaja ili iznosom sopstvenog honorara.

Tri mjeseca su prošla dok se nisu završili svi radovi. Trebalo je da se osjećam zadovoljno, ali nisam uspijevaao da se naviknem na novu situaciju. Nisam uspijevaao da se poistovijetim sa tipom čovjeka koji ima jednu ovakvu kancelariju. Kad bih ulazio u neku kancelariju kao što je moja – prije nego što je ova bila moja – uvijek bih pomislio kako je vlasnik neki jadni seronja. A sada sam jadni seronja bio ja i nisam mogao da se naviknem na tu ideju.

Zatvorio sam beskorisna blindirana vrata, pozdravio Paskvalea, pozdravio Mariju Terezu, pozdravio Konsuelo i otišao da se sklonim u svoju kancelariju. Upalio sam kompjuter i za par trenutaka se pojavila stranica sa rasporedom sastanaka za to popodne. Bilo ih je tri. Prvi je bio jedan opštinski geometar sklon da uzima napojnice kako ne bi sprečavao poslove koji su mu bili u nadležnosti. To se praktično zove iznuda i jedno je krajnje neprijatno krivično djelo. Geometra je pretresla finansijska policija i sada ga je uhvatila panika jer je ubijeden – i to ne bez dobrih razloga – da će ga svakog trenutka uhapsiti. Drugi sastanak je bio sa ženom jednog mog starog klijenta, profesionalnog lopova, koji je po ko zna koji put uhapšen. Na kraju, u vrijeme zatvaranja, doći će moj kolega Sabino Forneli sa svojim klijentima zbog

onog slučaja o kojem mi nije mogao pričati preko telefona.

Primio sam geometra, a poslije njega, zajedno sa Konsuelo, i ženu onog lopova. Kada je predstavim, klijenti uvijek imaju pomalo smetenu reakciju.

„Ovo je koleginica Favija, zajedno sa mnom pratiće vaš slučaj.”

Koleginica?

Ovo pitanje se uvijek pojavi, na način više ili manje evidentan, u pogledu klijenta koji je taj dan na redu. Ja onda preciziram: „*Advokatica* Konsuelo Favija. Radi sa mnom već par mjeseci. Zajedno ćemo pratiti vaš predmet.”

Zapanjenost je prilično opravdana i po pravilu nema nikakve veze sa rasizmom. Jednostavno, u Bariju i uopšte u Italiji, niko još uvijek ne očekuje da vidi jednu djevojku crne kože i andskih crta lica da se bavi advokaturom.

Geometar je imao sat koji sebi nikada ne bi mogao priuštiti sa svojom platom, nosio je sivo antracit odijelo i crnu majicu u maniru nekog plejboja, koja je bila maksimalno van svog vremena, a bio je i na rubu nervnog sloma. Govorio je kako nije učinio ništa loše, da je, kad se sve sabere, prihvatio možda samo poneku napojnicu i poneki poklončić. Spontano, precizirao je. Ali dovruga, ko ne prihvata poneki poklončić? Da li rizikuje da bude uhapšen? *Nije valjda* da rizikuje da bude uhapšen?

Sada moram da kažem da prezirem kriminalce kao što je rečeni geometar. Branim ih zato što na taj način zarađujem za život, ali, iskreno, rado bih ih sve zajedno ubacio u jednu neudobnu ćeliju i onda se nepovratno otarasio odgovarajućeg ključa. Nakon što sam ga pustio da priča još dvadesetak minuta, morao

sam potisnuti impuls da njegovu zabrinutost otežam umjesto da je olakšam. Rekao sam mu da moram prvo pogledati nalog za pretres i eventualnu zapljenu kako bih mu mogao dati jasnije mišljenje, a i da ćemo se kasnije morati baviti tim na saslušanju prilikom preispitivanja rješenja o pritvoru. Poslije ćemo procijeniti mogućnosti pregovora sa javnim tužiocem. Predložio sam mu da izbjegava kompromitujuće razgovore preko telefona ili na mjestima koja su oni iz finansijske pretresli i na kojima su mogli ostaviti razne uređaje za prisluškivanje. Konsuelo mu na kraju hladno reče da ćemo ga pozvati kroz koji dan i da se sada može premjestiti kod sekretarice kako bi uplatio avans.

Obožavam je kada me oslobodi neugodnog zadatka da pričam s klijentima o novcu.

Žena onog lopova, gospođa Karlone, bila je mnogo manje uznemirena. Razgovarati s advokatom o pravnim problemima svog supruga za nju nije bilo novo iskustvo, iako je ovaj slučaj bio znatno teži nego inače. Državna policija sprovela je opširnu istragu o čitavoj seriji zabrinjavajućih krađa, prisluškivali su telefone, pratili osumnjičene, uzimali otiske prstiju iz očišćenih stanova i na kraju uhapsili gospodina Karlonea i još pet njegovih prijatelja s optužbom za ponovljenu tešku krađu i zločinačko udruživanje. Karlone je imao enciklopedijski niz prethodnih prekršaja (iako prilično monotonih, s obzirom na to da je cijeli svoj život bio samo i isključivo lopov) i tako, kada nas je žena upitala jedinu stvar koja ju je stvarno zanimala – a to je kada će izaći – mogli smo joj odgovoriti samo da stvar neće biti ni brza ni laka. U ovom trenutku ćemo podnijeti žalbu protiv rješenja o određivanju pritvora, ali, rekao sam gospođi Karlone,

bolje je ne gajiti prevelike iluzije, sve i da je samo polovina onoga što se nalazi u rješenju potkrijepljeno istražnom dokumentacijom.

Kada je gospođa otišla, rekao sam Konsuelo da prostudira dokumente koje su nam donijeli ona i geometar i da pripremi dva nacrtu žalbe na rješenje.

„Gvido, mogu li da kažem nešto?”

Konsuelo na ovaj način započinje razgovor o nečemu za šta zna ili bar pretpostavlja da će izazvati nekakvu polemiku. Nije to način da traži dozvolu, više je stilska klauzula, njen manir kojim mi najavljuje da će reći nešto što mi se neće svidjeti.

„Možeš.”

„Ne sviđaju mi se klijenti kao...”

„Kao naš geometar. Znam. Ne sviđaju se mnogo ni meni.”

„Pa zašto ih onda prihvatamo?”

„Zato što smo advokati krivičari. Ili bolje: ja sam advokat krivičar, ti bi mogla završiti i prije nego što si počela ako nastaviš da se opterećuješ ovakvim problemima.”

„Jesmo li obavezni da prihvatimo sve klijente koji dođu do nas?”

„Ne, nismo obavezni. Zapravo, ne prihvatamo pedofile, silovatelje i mafijaše. Ali ako počnemo da eliminišemo i ljude kao što je ovaj dobri javni službenik koji prihvata kovertu i ucjenjuje građane, malo nas dijeli od toga da ostanemo samo na žalbama protiv kazni za pogrešno parkiranje.”

Htio sam da budem neprimjetno sarkastičan, ali osjetio sam notu blage ogorčenosti u svom glasu. Nerviralo me je to što se slažem s njom i što moram da igram ulogu koja mi se manje sviđa u ovom razgovoru.

„Uglavnom, ako nemaš želje da se baviš tim, mislim na žalbu za onog klovna s roleksom, uzeću ja to.”

Ona odmahnu glavom, uze sve dokumente i onda mi isplazi jezik. Prije nego što sam mogao reagovati, okrenula se i izašla. Ova scena mi je izazvala neočekivani nalet emocija. Kao neki osjećaj porodice, domaće intimnosti, smirenosti pomiješane sa komadićima nostalgije. Te osobe koje su radile sa mnom u kancelariji bile su zamjena za porodicu koju nisam imao. U par sekundi došlo mi je skoro da se rasplačem, onda sam obrisao oči, iako nisu bile stvarno vlažne, i rekao sebi da je bolje poludjeti postepeno, a ne odjednom. Sada je, ipak, najbolje raditi.

U pola devet, dok su Marija Tereza, Paskvale i Konsuelo odlazili, stigao je Sabino Forneli sa svojim klijentima i njihovim misterioznim slučajem.